

www.skagerrak.org

Dato: 10. september 2011
Fra: Stiftelsen Skagerrak
Til: Justisdepartementet
Att: Justisminister Knut Storberget

Stortinget
v/ partienes parlamentariske ledere og medlemmene i Justiskomiteen

Kopi: Nasjonalt Støttegruppenettverk
Støttegruppen etter 22. juli
Skadeforbyggende forum
Media

Sak: Voldsoffererstatninger etter 22. juli

I august oversendte vi innspill til den senere oppnevningen av kommisjonen. Brevet ligger her:
<http://www.skagerrak.org/skagerrak/nyhet/innspill-t/>

Et viktig tema i brevet var skadelidtes rettigheter, bl.a vedr. erstatning.:

Vi antar at Lov om voldsoffererstatning vil regulere deler av forholdet. Ved tidligere katastrofer har skadelidte organisert seg og gjennomført felles forhandlinger. Den økonomiske fordelene ved en slik effektivisering av erstatningsoppjøret har kommet skadelidte til del, ved større erstatninger enn de ellers ville oppnå.

Det foreligger erfaring med at krav om samordning av erstatninger mot andre ytelser, er frafalt. Voldsoffererstatningsloven regulerer imidlertid at samordning skal finne sted, med forbehold om at vi har forstått dette riktig. Kanskje katastrofer av det omfang vi har erfart nå, bør åpne for fleksible forhandlingsløsninger.

Det er positivt at kommisjonens mandat utformet på en måte som gir kommisjonen anledning til en bred utredning av disse spørsmålene, med etterfølgende anbefalinger til videre politisk oppfølging.

En stortingsmelding og evt politisk oppfølging av kommisjonens mulige anbefalinger ligger antakelig flere år frem i tid. Kommisjonens eventuelle anbefalinger til fordel for skadelidtes rettigheter vil dermed først ha effekt for fremtidige forhold. Vårt anliggende er at dagens voldsoffererstatningslov har åpenbare svakheter, som må settes på politisk dagsorden umiddelbart, til fordel for de skadelidte etter 22. juli og andre voldsofre.

Ordningen med voldsoffererstatninger reguleres ved forskrift og lov:

Forhold fra før 2001 reguleres ved forskrift:
<http://www.lovdatab.no/for/sf/jd/xd-19810123-8983.html>

Forhold etter 2001 reguleres ved lov:
<http://www.lovdatab.no/all/hl-20010420-013.html>

Ordningen er en god velferds- og rettssikkerhetsordning, ved at staten forskutterer den erstatningen som gjerningspersonen blir idømt for å kompensere konsekvensen av sine straffbare handlinger. Kravet om at erstatning skal utmåles ved straffesakens behandling i domstolen, kan fravikes. Vi forstår at det er åpnet for slik dispensasjon etter 22. juli. Hver enkelt skadelidt behøver dermed ikke å anmelde gjerningspersonen.

Ordningen er dessuten objektiv, slik at erstatning kan ytes selv om saken henlegges – og selv om gjerningsperson eventuelt blir vurdert å ikke være tilregnelig - ikke kan sone. Erstatningen ytes dessuten selv om gjerningspersonen selv ikke kan gjøre opp for seg. Manglende inndekning blir dermed statens problem når det søkes regress. Den skadelidte rammes ikke av gjerningspersonens manglende økonomiske evne.

Så lang alt vel.

Problemet er de betydelige svakhetene ved loven. Dette gjelder særlig to forhold:

- **§ 9 om fradrag i utmålingen:** *Ved utmålingen av voldsoffererstatningen gjøres det fullt fradrag for lønn under sykdom og liknende ytelser, trygdeytelser og ytelser fra pensjonsordning i arbeidsforhold eller yrke. Videre gjøres det fullt fradrag for forsikringsytelser og annen økonomisk støtte som skadelidte er berettiget til som følge av skaden.*
- **§ 11 om voldsoffererstatningens øvre og nedre grense:** *For hvert enkelt skadetilfelle ytes det ikke høyere voldsoffererstatning enn 40 ganger grunnbeløpet i folketrygden, jf. folketrygdloven § 1-4.*

De to nevnte paragrafene er lovregulerte ansvarsbegrensninger som innebærer at voldsoffererstatningsloven ikke sikrer full erstatning for påført skade. Vi oppfatter dette som lovregulerte ansvarsbegrensninger på vegne av gjerningspersonen. Med dagens lov dekker altså ofrenes egne forsikringer, ytelser og ordninger opp for skadene så langt det lar seg gjøre, før gjerningspersonens økonomiske ansvar – v/ staten – gjøres gjeldende. Er dette rimelig? Bør ikke gjerningspersonens ansvar gjøres gjeldende uansett?

I situasjoner med omfattende skadekonsekvenser, som f.eks ungdom med påført varig uførhet, eller ved forsørgertap, vil dagens voldsoffererstatningslov ikke sikre full erstatning til de skadelidte.

Mediene har i noen grad fanget opp svakhetene ved voldsoffererstatningsloven:

Fra TV2: Nettartikkel fra advokat med tilhørende TV2 innslag fra 7. august:
http://www.personskadeadvokater.no/voldsoffer/terror_erstatning/

Fra Dagsrevyen 21. august: Se første 2 minutter med bla. undertegnede her:
<http://www.nrk.no/nett-tv/indeks/274607/>

Fra VG: Fredag 9. september både papirutgave og nett:
<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/oslobomben/artikkel.php?artid=10098366>
<http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=10098422>

Frdrag i utmålingen er en betydelig svakhet ved voldsofferordningen i forhold til andre skadeoppgjør. Alle skadeoppgjør etter store katastrofer de siste 20 årene er gjennomført uten slik samordning som oppgjøret etter 22. juli må legge til grunn.

Ved tidligere katastrofeoppgjør - Scandinavian Star, Åsta, Sleipner, Estonia - har skadelidte samlet seg i en felles gruppering og forhandlingspart. Den rasjonalisering som også skadevolder - og skadevolders forsikringselskap - med dette har oppnådd, har kommet skadelidte til gode i form av bedre kompensasjon.

Selv om også sjøretten har konvensjonsregulerte ansvarsbegrensninger, så har skadelidte ved store maritime erstatningsoppgjør, oppnådd mer korrekt kompensasjon, utover begrensningene. Den type samordning som reguleres av § 9 i voldsoffererstatningsloven, har ikke kommet til anvendelse ved de oppgjørene vi viser til.

Skadevolders kompensasjon ved f.eks forsørgertap, er altså ikke redusert ved fradrag av eventuell private forsikringer. Tidligere oppgjør av stort omfang er beskrevet i fagartikler som kan fremskaffes.

Spørsmålet er om staten – som altså forskutter / overtar – skadevolders økonomiske ansvar overfor de skadelidte, har mulighet til å utvise fleksibilitet, slik Assuranceforeningen Skuld og andre har kunnet gjøre.

Også etter 22. juli har finansinstitusjoner bekreftet vilje til fleksibilitet i forhold til eget formelle regelverk. Sparebank 1 har unntak for terror i noen av sine forsikringer, men ser bort fra unntaket etter 22. juli: https://www2.sparebank1.no/portal/1001/3_privat?nfpb=true&nfls=false&pageLabel=page_privat_innhold&aId=1268410262687

Stiftelsen Skagerrak er ingen part i oppgjøret etter 22. juli. De skadelidte må selv bekrefte hvorvidt det som her påpekes er et vesentlig tema for dem. Samtidig er statens håndtering av oppgjøret etter 22. juli ikke bare av interesse for de skadelidte, men har stor allmenn betydning. Oppgjøret etter 22. juli er en situasjon med mulighet til å bedre skadelidtes situasjon og rettslige stilling generelt. Tiltak i slik retning vil ha stor legitimitet og respekt i samfunnet.

Dagens begrensninger i voldsoffererstatningsloven er lovregulerte ansvarsbegrensninger på vegne av gjerningspersonen. Med dagens lovregulering kompenserer skadelidtes egne forsikringer, andre ytelser og ordninger, opp for skadene så langt det lar seg gjøre, før gjerningspersonens økonomiske ansvar – v/ staten – gjøres gjeldende. Dette er urimelig. Gjerningspersonens ansvar må gjøres gjeldende uansett - selv om Staten ved en forøvrig meget positiv lovgivning, overtar og forskutterer gjerningspersonens økonomiske ansvar.

Forslag

Skadeoppgjøret etter 22. juli reguleres av en lov som gir skadelidte en svakere stilling enn skadelidte ved andre katastrofer de siste 20 årene, og andre typer skadeoppgjør. Svakheterne knyttes særlig til to forhold:

- Fradrag i utmålingen jf § 9
- Tak på 40G jf § 11

I tillegg har oppreisningsbeløpene etter det vi forstår ved praktisk utmåling stått stille i svært mange år.

Vi foreslår på bakgrunn av det ovennevnte:

1. Staten bekrefter at det ved oppgjøret etter 22. juli skal finnes mulighet for å fravike ansvarsbegrensningene i voldsoffererstatningslovens § 9 og § 11.
2. Fravikelse av ansvarsbegrensningene bør skje ved at voldsoffererstatningsloven raskt endres, ved at reglene om fradrag i § 9 og taket i § 11 oppheves. Endringen bør skje med ikrafttredelse fra en dato før 22. juli 2011. Endringene vil da omfatte alle volds ofre. Endringen må også omfatte de som allerede har inngått avtaler basert på begrensningene før endringene trer i kraft.
3. Dersom det ikke er mulig å fravike ansvarsbegrensningene i dagens voldsoffererstatningslov, så bør regjeringen og Stortinget behandle og vedta juridiske rammebetingelser for et skadeoppgjør etter 22. juli, uten de ansvarsbegrensningene som dagens lov regulerer.

Momenter

Vi antar at det vi her foreslår også vil møte motargumenter:

- **Statens utgifter vil øke:** Vårt svar er at voldens reelle kostnader i samfunnet blir synlige og må betales. Dette vil fremme mindre populisme og synsing, og mer realisme og kunnskapsforankring i debatter og politiske prosesser i saker og temaområder med relevans for voldsnivået i samfunnet.

Lov om voldsoffererstatninger uten de påpekte begrensningene vil styrke lovens volds- og skadeforebyggende effekt.

- **Urimelig i forhold til voldsofre som fortsatt må følge den ordinære loven:** Vårt ideelle forslag nummer 2 ovenfor, rammes ikke av dette argumentet. Voldsoffererstatningsloven kan endres meget raskt målrettet for å fjerne ansvarsbegrensningene i §§ 9 og 11.

Motivet for endring vil være at det store skadeomfanget etter 22. juli på en særlig måte synliggjør lovens svakheter, men at endringen vil komme alle som er berettiget voldsoffererstatning til gode, med virkning fra den dato regjeringen og Stortinget vedtar. En mer omfattende og gjennomgripende revisjon av voldsoffererstatningsloven kan gjennomføres senere.

Dersom et oppgjør etter 22 juli uten ansvarsbegrensningene krever en særordning, kan argumentet om urimelig forskjellsbehandling umiddelbart forstås. På den annen side har loven aldri vært tilrettelagt for terror av omfang som 22 juli, med mellom 500 og 1000 skadelidte relatert til samme straffbare voldshandlinger. Vi mener derfor at det uansett er saklig grunnlag for å behandle 22. juli som et helt eget og unikt skadeoppgjør.

Dersom en særlov eller annen form for spesialløsning kommer på plass for oppgjøret etter 22 juli, så vil det forøvrig skape et politisk press for å fjerne de urimelige lovregulerte ansvarsbegrensningene som svekker skadelidtes stilling generelt i voldsoffererstatningsloven. En mulig forskjellsbehandling vil dermed på sikt fjernes, med positiv volds- og skadeforebyggende effekt som nevnt ovenfor.

- **Revisjon av voldsoffererstatningsloven med relevans for 22. juli - evt en egen lov / ordning for oppgjøret etter 22. juli vil ha tilbakevirkende kraft:** Til VG den 9. september uttaler kommunikasjonssjef Gunnar A. Johansen i Justisdepartementet følgende:

- Departementet vil nøye følge utviklingen med saker som når maksimumsgrensen og vurdere hvorvidt det er behov for endring. Dersom loven endres på dette punktet, vil det imidlertid ikke få virkning for voldsofrene etter terrorhandlingene 22. juli 2011. Utgangspunktet er at lovendringer ikke har tilbakevirkende kraft.

Vi avviser disse innvendingene. Det må komme endringer med virkning for voldsofrene etter 22. juli. Vedtak av nye juridiske rammebetingelser for den økonomiske kompensasjon og oppgjøret etter 22. juli - vil ikke belaste noen på en måte som gjør tilbakevirkning ulovlig.

Vi er forøvrig ikke sikre på om det er korrekt å benytte begrepet "tilbakevirkende kraft". Språket for å beskrive en slik politisk prosess kan være at det oppsto en helt unik situasjon den 22. juli - med et skadebilde og skadeomfang utenfor forutsetningene i alle foreliggende juridiske rammebetingelser.

Det eneste som kan være relevant innvending om tilbakevirkende kraft, er at statens regressmulighet mot gjerningspersonen antakelig ikke kan følge nye juridiske rammebetingelser som vedtas etter at de straffbare handlingene er gjennomført. Regress må antakelig følge dagens lov. Dette kan ikke bekrefte tilbakevirkende kraft som avgjørende innvending mot å styrke de skadelidtes rettslige stilling etter 22. juli. Forøvrig vil gjerningspersonen etter 22. juli åpenbart aldri kunne kompensere økonomisk de skadene han har påført personer og samfunn.

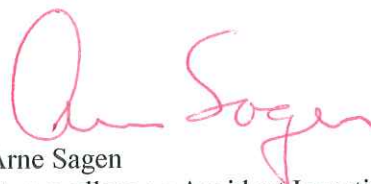
Vi ser ikke bort fra at Stortinget og regjeringen har andre virkemidler tilgjengelig enn det vi har nevnt her. Det vesentlige må være å oppheve og fjerne de svakheter som voldsoffererstatningsloven regulerer for skadelidte - særlig synliggjort i forbindelse med 22. juli.

Vi håper på politisk vilje til bedre sikring av skadelidte i Norge. Imøtekommelse av våre forslag knyttet til 22. juli, vil ha stor forståelse og legitimitet i samfunnet, og vil etterfølgende bidra til en bred og langsiktig prosess for bedre sikring av alle skadelidte og bedre forebygging av vold og skader i det norske samfunnet.

Med vennlig hilsen
STIFTELSEN SKAGERRAK

Jan Halvor Harsem
informasjonsansvarlig

Arne Sagen
styremedlem og Accident Investigator

Stiftelsen Skagerrak arbeider for å redusere samfunnets sårbarhet for katastrofer og ulykker med alvorlige konsekvenser for liv, helse, miljø og materielle verdier. Stiftelsen Skagerrak kan eventuelt også bistå skadelidte med rådgivning.

STIFTELSEN SKAGERRAK

Kontor: Gml. Drammens vei 227 - Asker sentrum / **Post:** Postboks 23. 1371 Asker. Norge

Internett: www.skagerrak.org / **Epost:** jan@harsem.no

Telefon: +47-66 900451 / +47-95 771199 / **Telefaks:** +47-66 795736